Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

Ciceronis
Epistolae
ad Atticum
Aldus 1540

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE ◆ RACCOLTA NENCINI
ALDINI
III
2
13

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

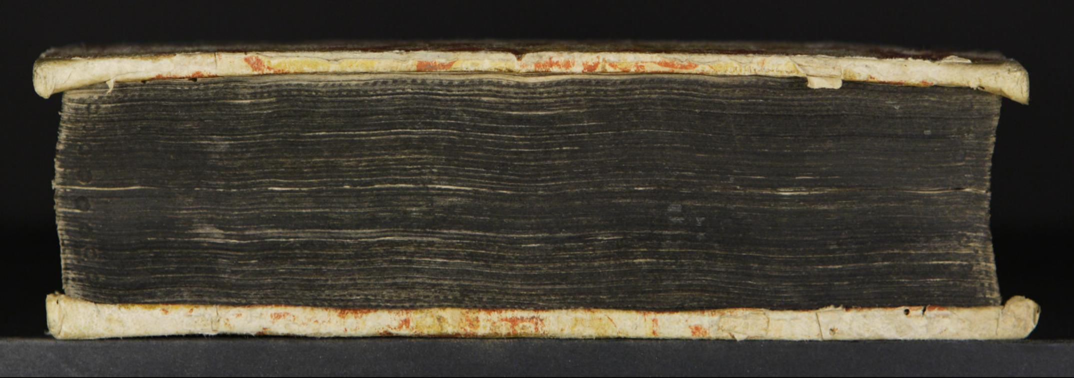

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
ALDINI
III
2
13
RACCOLTA NENCINI

Ex Libris Joannis Nencini
1874

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLAE ad Atticum, ad M. Brutum, ad Quintū fratrem, summa diligentia castigatæ, ut in ijs menda, quæ plurima erant, paucissima iam supersint.

PAVLI MANVTII IN EASDEM EPIstolas Scholia, quibus abditi locorum sensus ostenduntur, cum explicatione castigationum, quæ in his epistolis penè innumerabiles factæ sunt.

AL DVS

PAVLVS MANVTIVS ALDI F.

VENETIIS, M. D. XL.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

GVLIELMO PELLICERRIO, EPISCOpo Monspessulanensi, Christianissimi Galliæ Regis Oratori sapientissimo, & eloquentissimo Paulus Manutius Aldi F. Sal. D.

QVO quisq; in nos animo sit, difficile est iudicare: neq; ferè quicq̃ est, quod intelligi minus possit, propterea ꝙ à simulatione uolũtas nõ facile distinguitur: tamẽ dubitare te nõ arbitror, quin ego is in te colẽdo sim, qui esse debeo: secus.n. si esset, me tu certe, quantũ amas, nõ amares. quanq̃ non hoc modo facis: etenim beneficio etiã obstringis: beneficiũ autẽ illud est, ꝙ mihi ad restituẽdos ueterũ libros omnia, quæ in te sunt, quæ intelligo esse maxima, & polliceris, et defers. quã tuã liberalitatẽ eo pluris facio, ꝙ eã tu cõdire soles humanitate sermonis: qua factũ est, ut nõ ego solũ, sed omnis hæc te ciuitas mirifice diligat. nã de doctrina tua, de probitate quis erat qui iã antea nõ audisset? quæ quãq̃ eiusmodi sint, ut ipsa per se beneuolentiã, et gratiã conciliẽt: tamẽ, cũ hæc orationis comitas accedit, multo pluris æstimãtur. itaq; in hoc legationis munere fungẽdo qui maiorẽ aut gratiã à nostris hominibus iniuerit, aut uirtutis opinionẽ tulerit, arbitror fuisse neminẽ. sed apud me præcipua sunt merita: quæ equidẽ, si possim, cupio remunerare: sed mihi gratiæ reddẽdæ rationẽ sentio esse perdifficilẽ: nõ.n. quæ tibi ad benemerendũ, eadẽ est nobis ad remunerandũ facultas. quare quoniã, quod debeo, soluere nõ possum: ueritus, ne tu malũ nomẽ me putares, cepi cõsiliũ mittẽdi ad te quasi prædes harũ epistolarũ libros. quos tibi nõ puto à me esse cõmendãdos: nã & tu eos iampridẽ bene nosti; & prædes cõmẽdare, debitoris nõ est. tantũ te rogo, ut, si me tibi eã, quã debeo, præstare obseruantiã intelligis, tu me eo, quo instituisti, prosequi amore ne desinas. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

STVDIOSIS.

a D latinæ linguæ cognitionem, ut ego exiſtimo, plus afferre non poteſt ullus liber, quàm quæ ad Atticum ſcriptæ ſunt epiſtolæ. ſed eas hactenus propter infinita menda pauciſſimi attingere ſunt auſi. quæ me ratio cum hortari uideretur, ut ad earum emendationem, quicquid operæ, quicquid poſſem induſtriæ, conferrem: feci, & opus aggreſſus ſum ſanè difficillimum: in quo tamen quantum ſtudij poſuerim, non pœnitet: nam ferè, lectorem offendere quæ poterant, ſublata ſunt omnia: ut deinceps liber omnium elegantiſſimus & legi ab omnibus, & intelligi ſatis commode poſſit. interpretationes locorum difficilium adiectæ ſunt in extremo, quas legentibus non fore prorſus inutiles arbitramur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

MARCI TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER I.

CICERO ATTICO S.

PETITIONIS NOSTRAE, quam tibi ſummæ curæ eſſe ſcio, huiuſmodi ratio eſt, quod adhuc coniectura prouideri poſſit. prenſat unus P. Galba, ſine fuco, ac fallacijs, more maiorũ. negatur. ut opinio eſt hominum, non aliena rationi noſtræ fuit illius hæc præpropera prenſatio: nam illi ita negant uulgo, ut mihi ſe debere dicant. ita quiddam ſpero nobis profici, cum hoc percrebreſcit, plurimos noſtros amicos inueniri. nos autem initium prenſandi facere cogitaramus eo ipſo tempore, quo tuum puerum cum his literis proficiſci Cincius dicebat. in campo, comitijs tribunitijs ad XVI. Cal. Sext. competitores, qui certi eſſe uidebantur, Galba, & Antonius, & Q. Cornificius. puto te in hoc aut riſiſſe, aut ingemuiſſe, ut frontem ferias. ſunt, qui etiam Cæſonium putent. Aquilium non arbitramur; qui denegat, & iurauit morbum, & illud ſuũ regnum iudiciale oppoſuit. Catilina, ſi iudicatum erit meridie non lucere, certus erit competitor. de Aufidio, et Palicano, non puto te expectare, dum ſcribam. de ijs, qui nunc petunt, Cæſar certus putatur. Thermus cum Syllano contendere exiſtimatur: qui ſic inopes & ab amicis, & exiſtimatione ſunt, ut mihi uideatur non eſſe ἀδύνατον Curium obducere: ſed hoc præter me nemini

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

uidetur. nostris rationibus maxime conducere uidetur, Thermum fieri cum Cæsare: nemo est enim ex ijs, qui nunc petunt, qui, si in nostrum annum reciderit, firmior candidatus fore uideatur, propterea quod curator est uiæ * Flaminiæ: quæ cum erit absoluta, sanè facile eum liben ter nunc cæteri Consuli acciderint. petitorũ hæc est adhuc informata cogitatio. nos in omni munere candida torio fungendo summam adhibebimus diligentiam: & fortasse, quoniã uidetur in suffragijs multum posse Gallia, cum Romæ à iudicijs forum refrixerit, excurremus mense Septembri legati ad Pisonem, ut Ianuario reuertamur. cum perspexero uoluntates nobilium, scribam ad te. cætera spero prolixa esse, his duntaxat urbanis competitoribus. illam manum tu mihi cura ut præstes, quoniam propius abes, Pompeij nostri amici. nega me ei iratum fore, si ad mea comitia non uenerit. atq; hæc huiusmodi sunt. Sed est, quod abs te mihi ignosci peruelim. Cæcilius auunculus tuus, à P. Vario cum magna pecunia fraudaretur, agere cœpit cum eius fratre Caninio Satyro de ijs rebus, quas eum dolo malo mancipio accepisse de Vario diceret. unà agebant cæteri creditores, in quibus erat Lucullus, & P. Scipio, & is, quem putabant magistrum fore, si bona uenirent, L. Pontius. uerum hoc ridiculum est, de magistro nunc cognoscere. rogauit me Cæcilius, ut adessem contra Satyrum. dies ferè nullus est, quin hic Satyrus domum meam uentitet. obseruat L. Domitium maxime: me habet proximum. fuit & mihi, & Quinto fratri magno usui in nostris petitionibus. sanè sum perturbatus, cum ipsius Satyri familiaritate, tum Domitij, in quo uno maxime ambitio

noſtra nititur. demonſtraui hæc Cæcilio: ſimul & illud oſtendi, ſi ipſe unus cum illo uno contenderet, me ei ſatiſfacturum fuiſſe. nunc in cauſa uniuerſorum creditorum, hominum præſertim ampliſſimorum, qui ſine eo, quem Cæcilius ſuo nomine perhiberet, facile communé cauſam ſuſtinerent, æquum eſſe, eum & officio meo conſulere, & tempori. durius accipere hoc mihi uiſus eſt, quàm uellem, & quàm homines belli ſolent: & poſtea prorſus ab inſtituta noſtra paucorum dierum conſuetudine longe refugit. abs te peto, ut mihi hoc ignoſcas, & me exiſtimes humanitate eſſe prohibitum, ne contra amici ſummam exiſtimationem miſerrimo eius tempore uenirem, cum is omnia ſua ſtudia, & officia in me contuliſſet. quòd ſi uoles in me eſſe durior, ambitionem mihi putabis obſtitiſſe. ego autem arbitror, etiã ſi id ſit, mihi ignoſcendum eſſe. θεῖον γὰρ ἀγαθὸν ἡ τιμή: uides enim in quo curſu ſumus, & quàm omnes gratias non modo retinendas, uerum etiam acquirendas putemus. ſpero tibi me cauſam probaſſe, cupio quidem certe. Hermathena tua ualde me delectat, & poſita ita belle eſt, ut totum gymnaſium ἑρμαθῆνα eſſe uideatur. Multum te amamus. L. Iulio Cæſare, C. Martio Figulo Coſs. filiolo me auctum ſcito ſalua Terentia.

CICERO ATTICO S.

ABS TE tam diu nihil literarum? ego de meis ad te rationibus ſcripſi antea diligenter. hoc tempore Catilinã competitorem noſtrum defendere cogitamus. iudices habemus quos uolumus, ſumma accuſatoris uolũtate. ſpe=

ro, si absolutus erit, coniunctiorem nobis fore in ratione petitionis: sin aliter acciderit, humaniter feremus. tuo aduentu nobis opus est maturo: nam prorsus summa hominum est opinio, tuos familiareis nobiles homines aduersarios honori nostro fore. ad eorum uolũtatem mihi conciliandam maximo te mihi usui fore uideo. quare Ianuario ineunte, ut constituisti, cura, ut Romæ sis. Auiam tuam scito desiderio tui mortuam esse, & simul quòd uerita sit, ne Latinæ in officio non manerent, & in montem Albanum hostias non adducerent. eius rei consolationem ad te L. Saufeium missurum esse arbitror. nos hic te ad mensem Ianuarium expectamus, ex quodã rumore, an ex literis tuis ad alios missis? nã ad me de eo nihil scripsisti. Signa, quæ nobis curasti, ea sunt ad Caietam exposita: nos ea non uidimus: neq; enim exeundi Roma potestas nobis fuit. misimus, qui pro uectura solueret. te multum amamus, ꝙ ea abs te diligẽter, par uoq; curata sunt. Quod ad me sæpe scripsisti de nostro amico placãdo, feci, & expertus sum omnia, sed mirandum in modum est animo abalienato: quibus de suspicionibus, & si audisse te arbitror, tamen ex me, cũ ueneris, cognosces. Sallustium præsentem restituere in eius ueterem gratiam non potui. hoc eo ad te scripsi, ꝙ is me accusare de te solebat, in se expertus est illum esse minus exorabilem, meum studiũ nec tibi defuisse. Tulliolam C. Pisoni L. F. Frugi despondimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

CREBRAS expectationes nobis tui commoues. nuper quidem, cum te iam aduentare arbitraremur, repente

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

abs te in mensem Quintilem reiecti sumus. nunc uero sentio (quod commodo tuo facere poteris) uenias ad id tempus, quod scribis. obieris Q. fratris comitia, nos longo interuallo uiseris, Acutilianam controuersiam transegeris. hoc me etiam Peduceus, ut ad te scriberem, admonuit: putamus enim utile esse, te aliquãdo iam rem trãsigere. mea intercessio et est, & fuit parata. Nos hic incredibili ac singulari populi uolũtate de C. Macro trãsegimus. cui cum æqui fuissemus, tamen multo maiorẽ fructum ex populi existimatione illo damnato cepimus, quàm ex ipsius, si absolutus esset, gratia cepissemus. Quod ad me de Hermathena scribis, per mihi gratum est ornamentũ Academiæ proprium meæ, quòd & Hermes commune omnium, & Minerua singulare est eius gymnasij. quare uelim, ut scribis, cæteris quoque rebus quamplurimis eum locum ornes. Quæ mihi antea signa misisti, ea nondũ uidi. in Formiano sunt: quò ego nunc proficisci cogitabam. illa omnia in Tusculanum deportabo. Caietam, siquando abundare cœpero, ornabo. Libros tuos conserua, & noli desperare eos meos facere posse. quod si assequor, supero Crassum diuitijs, atq; omnium uicos, & prata contemno. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVANTVM dolorem acceperim, & quanto fructu sim priuatus & forensi, & domestico Lucij fratris nostri morte, in primis pro nostra consuetudine tu existimare potes: nam mihi omnia, quæ iucunda ex humanitate alterius, & moribus homini accidere possunt, ex illo accidebant. quare non dubito, quin tibi quoque id mo=

lestum sit, cũ & meo dolore moueare, et ipse omni uirtute, officioq; ornatissimum, tuiq; & sua sponte, & meo sermone amãtem, affinem, amicumq; amiseris. Quod ad me scribis de sorore tua, testis erit tibi ipsa, quãtæ mihi curæ fuerit, ut Q. fratris animus in eam esset is, qui esse deberet. quem cum esse offensiorem arbitrarer, eas literas ad eum misi, quibus & placarem ut fratrem, & monerem ut minorem, & obiurgarem ut errãtem. itaque ex ijs, quæ postea sæpe ab eo ad me scripta sunt, confido ita esse omnia, ut & oporteat, & uelimus. De literarum missione, sine causa abs te accusor: nunquam enim à Pomponia nostra certior sum factus, esse cui literas dare possem. porrò autem neq; mihi accidit, ut haberẽ, qui in Epeirum proficisceretur: neq; dum te Athenis esse audiebamus. De Acutiliano autem negotio quod mihi mandaras, ut primum à tuo digressu Romã ueni, confeceram. sed accidit, ut & contẽtione nihil opus esset, & ego, qui in te satis cõsilij statuerim esse, mallem Peduceum tibi cõsilium per literas, quàm me dare: etenim cum multos dies aures meas Acutilio dedissem, cuius sermonis genus tibi notum esse arbitror, non mihi graue duxi scribere ad te de illius querimonijs, cum eas audire (quod erat subodiosum) leue putassem. sed abs te ipso, qui me accusas, unas mihi scito literas redditas esse, cum & otij ad scribendum plus, & facultatem dandi maiorem habueris. Quod scribis, etiam si cuius animus in te esset offensior, à me recolligi oportere: quid dicas? neque id neglexi: sed est miro quodam modo affectus. ego autem, quæ dicenda fuerunt de te, non præterij. quid autem contendendum esset, ex tua putabam

uoluntate statuere oportere: quam si ad me perscripseris, intelliges me neque diligentiorem esse uoluisse, quàm tu esses, neque neglig ētiorem fore, quàm tu uelis. De Tadiana re mecum Tadius locutus est, te ita scripsisse, nihil esse iam quod laboraret, quoniam hæreditas usucapta esset. id mirabamur, te ignorare de tutela legitima, in qua dicitur esse puella, nihil usucapi posse. Epeiroticam emptionem gaudeo tibi placere. Quæ tibi mandaui, & quæ tu intelliges conuenire nostro Tusculano, uelim, ut scribis, cures, quod sine molestia tua facere poteris: nam nos ex omnibus molestijs, & laboribus uno illo in loco conquiescimus: quò fratrem quotidie expectamus. Terentia magnos articulorum dolores habet, & te, sororemq; tuam, & matrem maxime diligit, salutemq; tibi plurimam ascribit, & Tulliola deliciæ nostræ. Cura, ut ualeas; & nos ames, & tibi persuadeas, te à me fraterne amari.

CICERO ATTICO S.

NON committam posthac, ut me accusare de epistolarum negligentia possis. tu modo uideto, in tanto otio ut par mihi sis. Domum Rabirianā Neapoli, quā tu iam dimensam, & exædificatam animo habebas, M. Fontius emit HS CCCLↃↃↃXXX. id te scire uolui, siquid forte ea res ad cogitationes tuas pertineret. Q. frater (ut mihi uidetur) quo uolumus animo est in Pomponiam, & cum ea nunc in Arpinati prædio erat, & secum habebat hominem χρηστομαθῆ D. Turraniū. Pater nobis decessit ad VIII. Cal. Dec. hæc habebam ferè, quæ te scire uellem. tu, uelim, siqua ornamenta

γυμνασιώδη reperire poteris, quæ loci sint eius, quem tu non ignoras, ne prætermittas. Nos Tusculano ita delectamur, ut nobismet ipsis tum denique, cum illò uenimus, placeamus. Quid agas omnibus de rebus, et quid acturus sis, fac nos quamdiligentissime certiores. Apud matrem recte est, eaq; nobis curæ est. L. Cincio HS XXCD. constitui me curaturum Idib. Feb. tu uelim ea, quæ nobis emisse, & parasse scribis, des operam, ut quamprimum habeamus. & uelim cogites, id quod mihi pollicitus es, quemadmodum bibliothecam nobis cōficere possis: omnem spem delectationis nostræ, quam, cum in otium uenerimus, habere uolumus, in tua humanitate positam habemus. Vale.

CICERO ATTICO S.

APVD te est, ut uolumus. mater tua, & soror à me, Quintoq; fratre diligitur. Cum Acutilio sum locutus: is sibi negat à suo procuratore quicquam scriptū esse, & miratur istam controuersiam fuisse, quòd ille recusarat satisdari amplius abs te non peti. Quod te de Tadiano negotio decepisse scribis, id ego Tadio & gratum esse intellexi, & magnopere iucundum. Ille noster amicus, & mehercule uir optimus, & mihi amicissimus, sanè tibi iratus est. hoc si quanti tu æstimes, sciā, tum, quid mihi elaborandum sit, scire possim. L. Cincio HS CCIƆƆ. CCIƆƆ. CCCC. pro signis Megaricis, ut tu ad me scripseras, curaui. Hermæ tui Pentelici cum capitibus æneis, de quibus ad me scripsisti, iam nūc admodum delectant. quare uelim, & eos, & signa, & cætera, quæ tibi eius loci, & nostri studij, & tuæ elegan

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

tiæ esse uidebuntur, quamplurima, quamprimumq́; mittas, & maxime quæ tibi gymnasij, xystiq; uidebuntur esse: nā in hoc genere sic studio efferimur, ut abs te adiuuandi, ab alijs propè reprehendendi simus. si Lentuli nauis nō erit, quò tibi placebit imponito. Tulliola, deliciolæ nostræ, tuum munusculum flagitat, & me ut spōsorem appellat. mihi autem abiurare certius est, quàm dependere. Vale.

CICERO ATTICO S.

NIMIVM raro nobis abs te literæ afferuntur: cum & multo tu facilius reperias, qui Romam proficiscantur, quàm ego, qui Athenas; & certius tibi sit, me esse Romæ, quàm mihi, te Athenis. itaque propter hanc dubitationem meam breuior hæc ipsa epistola est, quòd, cū incertus essem, ubi esses, nolebam illum nostrum familiarem sermonem in alienas manus deuenire. signa Megarica, & Hermas, de quibus ad me scripsisti, uehementer expecto. quicquid eiusdem generis habebis, dignum Academia tibi quod uidebitur, ne dubitaris mittere, et arcæ nostræ confidito. genus hoc est uoluptatis meæ: quæ γυμνασιώδη maxime sunt, ea quæro. Lentulus naues suas pollicetur. peto abs te, ut hæc cures diligentes. Chilius te rogat, & ego eius rogatu ἐυμολπιδῶν πάτρια. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM essem in Tusculano, (erit hoc tibi pro illo tuo, cum essem in Ceramico) ueruntamen cum ibi essem, Roma puer à sorore tua missus epistolam mihi abs te allatam dedit, nuntiauitq́;, eo ipso die post meridiem missuram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

eum, qui ad te proficisceretur . eo factum est, ut epistolæ tuæ rescriberem aliquid, breuitate temporis tam pauca cogerer scribere . primum tibi de nostro amico placando, aut etiam planè restituendo polliceor. quod ego, & si mea sponte ante faciebam, eo nunc tamen & agam studiosius, et contendam ab illo uehementius, quòd tantam ex epistola uoluntatem eius rei tuam perspicere uideor. hoc te intelligere uolo, pergrauiter illum esse offensum. sed quia nullam uideo grauem subesse causam, magnopere confido illum fore in officio, & in nostra potestate. Signa nostra, & Hermeraclas, ut scribis, cum commodissime poteris, uelim imponas, & si quod aliud οἰκεῖον eius loci, quem non ignoras, reperies, & maxime, quæ tibi palæstræ, gymnasijq; uidebuntur esse: & enim ibi sedens hæc ad te scribebam, ut me locus ipse admoneret . præterea typos tibi mādo, quos in tectorio atrioli possim includere, & putealia sigillata duo . Bibliothecam tuam caue cuiquam despondeas, quāuis acrem amatorem inueneris: nam ego omneis meas uindemiolas eò reseruo, ut illud subsidium senectuti parē . De fratre cōfido ita esse, ut semper uolui, & elaboraui. multa signa sunt eius rei, non minimum, quòd soror prægnans est. De comitijs meis, & tibi me permisisse memini, & ego iampridem hoc communibus amicis, qui te expectant, prædico, & te non modo non accersam, sed prohibebo, quòd intelligam multo magis interesse tua, te agere quod agēdum est hoc tempore, quàm mea, te adesse comitijs . proinde eo animo te uelim esse, quasi mei negotij causa in ista loca missus esses . me autem eū & offendes erga te, & audies, quasi mihi siqua parta erūt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

non modo te præsente, sed per te parta sint. Tulliola tibi diem dat, sponsorem appellat. Vale.

CICERO ATTICO S.

ET MEA sponte faciebam antea, & post duabus epistolis tuis perdiligenter in eandem rationem scriptis, magnopere sum commotus. eò accedebat hortator assiduus Sallustius, ut agerem quamdiligentissime cum Luceio de uestra uetere gratia recōciliandà. sed cum omnia fecissem, non modo eam uoluntatem eius, quæ fuerat erga te, recuperare non potui, uerum ne causam quidem elicere immutatæ uoluntatis. tametsi iactat ille quidem illud suum arbitrium, & ea, quæ iam tum, cum aderas, offendere eius animum intelligebam: tamen habet quiddam profecto, quod magis in animo eius insederit, quod neque epistolæ tuæ, neque nostra legatio tam potest facile delere, quàm tu præsens non modo oratione, sed tuo uultu illo familiari tolles, si modo tanti putabis id, quod, si me audies, & si humanitati tuæ constare uoles, certe putabis. ac ne illud mirere, cur, cum ego antea significarem tibi per literas, me sperare illum in nostra potestate fore, nunc idem uidear diffidere: incredibile est, quanto mihi uideatur illius uoluntas obstinatior, & in hac iracundia obfirmatior. sed hæc aut sanabuntur cum ueneris, aut ei molesta erunt, in utro culpa erit. Quod in epistola tua scriptū erat, me iam arbitrari designatum esse, scito nihil tam exercitum esse nunc Romæ, q̃ cādidatos omnibus iniquitatibus, nec, quando futura sint comitia, sciri. uerū hæc

audies de Philadelpho. tu uelim, quæ Academiæ nostræ parasti, quamprimum mittas. mirum, q̃ illius loci non modo usus, sed etiam cogitatio delectat. libros uero tuos caue cuiquã tradas: nobis eos, quemadmodũ scribis, conserua. summum me eorum studium tenet, sicut odium iam cæterarum rerum: quas tu, incredibile est, q̃ breui tẽpore, quanto deteriores offensurus sis, q̃ reliquisti.

TEVCRIS illa lentum sanè negotium, neq; Cornelius ad Terentiã postea redyt. opinor ad Considium, Axiũ, Selicium confugiendum est: nam à Cæcilio propinqui minore centesimis numum mouere non possunt. sed, ut ad prima illa redeam: nihil ego illa impudentius, astutius, lentius uidi. libertum mitto. Tito mandaui. σκέψεις, atque ἀναβολαί. sed nescio, an ταὐτόματον ἡμῶν. nam mihi Pompeiani prodromi nuntiant, aperte Pompeium acturum, Antonio succedi oportere: eodemq; tempore aget Prætor ad populum. res eiusmodi est, ut ego nec per bonorum, nec per popularem existimationem honeste possim hominem defendere, nec mihi libeat, quod uel maximum est: etenim accidit hoc, quod totum cuiusmodi sit, mando tibi, ut perspicias. libertum ego habeo, sanè nequam hominem, Hilarum dico, ratiocinatorem, & clientem tuum. de eo mihi Valerius interpres nuntiat, Chiliusq; se audisse scribit hæc, esse hominem cum Antonio, Antonium porrò in cogendis pecunÿs dictitare, partem mihi quæri, & à me custodem communis quæstus libertum esse missum. non sum mediocriter commotus, neq; tamen credidi: sed certe aliquid sermonis fuit. totum inuestiga, cognosce, perspice, & nebulonem illum, si quo pacto potes, ex istis locis amoue. huius

sermonis

sermonis Valerius auctorem Cn. Plancium nominabat. mando tibi planè, totum ut uideas cuiusmodi sit. Pompeium nobis amicissimum constat esse. diuortium Mutiæ uehementer probatur. P. Clodium Appij filium te credo audisse cum ueste muliebri deprehensum domi C. Cæsaris, cum pro populo fieret, eumq; per manus seruulæ seruatum, & eductũ: rem esse insigni infamia: quod te moleste ferre certo scio. Quod præterea ad te scribam, non habeo. & mehercule eram conturbatior: nam puer festiuus anagnostes noster Sositheus decesserat, meq; plus, q̃ serui mors debere uidebatur, cõmouerat. Tu uelim sæpe ad nos scribas. si rẽ nullam habebis, quod in buccam uenerit, scribito. Vale. Cal. Ian. M. Messala, & M. Pisone Coss.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI tuas treis iam epistolas, unam à M. Cornelio, quam à Tribus ei Tabernis (ut opinor) dedisti: alteram, quam mihi Canusinus tuus hospes reddidit: tertiam, quam (ut scribis) anchoris solutis de phaselo dedisti. quæ fuerunt omnes rhetorũ. pure loquuntur, cum humanitatis sparsæ sale, tum insignes amoris notis. quibus epistolis sum equidẽ abs te lacessitus ad scribẽdum: sed iccirco sum tardior, ꝙ non inuenio fidelem tabellarium: quotus enim quisq; est, qui epistolam paulo grauiorem ferre possit, nisi eam per lectionẽ releuarit? accedit eò, ꝙ mihi non est notũ, ut quisq; in Epeirũ proficiscatur: ego enim te arbitror cæsis apud Amaltheã tuã uictimis, statim esse ad Sicyonem oppugnãdum profe

ctum: neq; id ipsum tamen certum habeo, quando ad Antonium proficiscare, aut quid in Epeiro temporis ponas. ita neq; Achaicis hominibus, neq; Epeiroticis paulo liberiores literas committere audeo. sunt autem post discessum à me tuum res dignæ literis nostris, sed non committendæ eiusmodi periculo, ut aut interire, aut aperiri, aut intercipi possint. Primum igitur scito, primum me non esse rogatum sentẽtiam, præpositumq; esse nobis pacificatorem Allobrogum, idq; admurmurante senatu, neq; me inuito esse factum: sum enim et ab obseruando homine peruerso liber, & ad dignitatem in Rep. retinendam contra illius uoluntatem solutus: & ille secundus in dicendo locus habet auctoritatem penè principis, & uoluntatem non nimis deuinctam beneficio Consulis. tertius est Catulus, quartus (si etiam hoc quæris) Hortensius. Consul autem ipse paruo animo, & prauo, tantum cauillator genere illo moroso, quod etiam sine dicacitate ridetur, facie magis, q̃ facetijs ridiculus, nihil agẽs cum Rep. seiunctus ab optimatibus, à quo nil speres boni Reip. quia non uult, nil me tuas mali, quia non audet. eius autem collega & in me perhonorificus, & partium studiosus, ac defensor bonarum. quin immo leuiter inter se dissident. sed uereor, ne hoc, quod infectum est, serpat longius: credo enim te audisse, cum apud Cæsarem pro populo fieret, uenisse eò muliebri uestitu uirum, idq; sacrificium cum uirgines instaurassent, mentionem à Q. Cornificio in senatu factam (is fuit princeps, ne tu forte aliquẽ nostrum putes) postea rem ex S. C. ad uirgines, & Pontifices relatam, idq; ab ijs nefas esse decretum: dein=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

de ex S. C. Consules rogationem promulgasse, uxori Cæsarem nuntium remisisse. in hac causa Piso amicitia P. Clodij ductus operam dat, ut ea rogatio, quam ipse fert, & fert ex S. C. & de religione, antiquetur. Messala uehementer adhuc agit seuere. boni uiri precibus Clodij remouentur à causa. operæ comparantur. nosmet ipsi, qui Lycurgei à principio fuissemus, quotidie demitigamur. instat, & urget Cato. quid multa? uereor, ne hæc neglecta à bonis, defensa ab improbis, magnorum Reip. malorum causa sit. Tuus autem ille amicus, scin quem dicam? de quo tu ad me scripsisti, posteaquam non auderet reprehendere, laudare cœpisse, nos (ut ostendit) admodum diligit, amplectitur, amat, aperte laudat; occulte (sed ita, ut perspicuum sit) inuidet. nihil come, nihil simplex, nihil ἐν τοῖς πολιτικοῖς honestum, nihil illustre, nihil forte, nihil liberum. sed hæc ad te scribam aliàs subtilius: nam neque adhuc mihi satis nota sunt, & huic terræ filio nescio cui committere epistolam tantis de rebus non audeo. Prouincias Prætores non dum sortiti sunt. res eodem est loci, quo reliquisti. Τοποθεσίαν, quam postulas, Miseni & Puteolorum includam orationi meæ. ad III. Non. Dec. mẽdose fuisse animaduerteram. Quæ laudas ex orationibus, mihi crede, ualde mihi placebant: sed non audebam antea dicere: nunc uero, ꝙ à te probata sunt, multo mihi Ἀττικώτερα uidentur. in illam orationem Metellinam addidi quædã. liber tibi mittetur, quoniã te amor nostri φιλορήτορα reddidit. Noui tibi quidnã scribam? quid? etiam. Messala Cos. Antronianã domũ emit HS CCCCXXXVII. quid id ad me, in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

quies? tantum, q̃ ea emptione & nos bene emisse iudicati sumus, & homines intelligere cœperunt, licere amicorum facultatibus in emendo ad dignitatem aliquam peruenire. Teucris illa lentum negotium: sed tamen est in spe. Tu ista confice: à nobis liberiorem epistolã expecta. Vale. VI. Cal. Febr. M. Messala, & M. Pisone. Coss.

CICERO ATTICO S.

VEREOR, ne putidum sit, scribere ad te, q̃ sim occupatus. sed tamen ita distinebar, ut uix huic tãtulæ epistolæ tempus habuerim, atq; id ereptum è summis occupationibus. Prima cõcio Pompeij qualis fuisset, scripsi ad te antea, non iucũda miseris, inanis improbis, beatis non grata, bonis non grauis. itaq; frigebat. tum Pisonis Cos. impulsu leuissimus Trib. pl. L. Fusius in concionem produxit Pompeium. res agebatur in circo Flaminio: & erat in eo ipso loco ipso die nundinarum πανήγυρις. quæsiuit ex eo, placeret'ne ei iudices à Prætore legi, quo consilio idem Prætor uteretur. id autem erat de Clodiana religione ab senatu constitutũ. tum Pompeius μάλ' ἀριστοκρατικῶς locutus est, senatusq; auctoritatem sibi omnibus in rebus maximã uideri, semperq; uisam esse respondit, & id multis uerbis. postea Messala Cos. in senatu de Pompeio quæsiuit, quid de religione, & de promulgata rogatione sentiret. locutus ita est in senatu, ut omnia illius ordinis cõsulta γενικῶς laudaret, mihiq;, ut assedit, dixit se putare satis ab se etiam de istis rebus esse respõsum. Crassus posteaq̃ uidit illũ ex-

cepisse laudem, ex eo, quod hi suspicarentur homines ei Cõsulatum meum placere, surrexit, ornatissimeq; de meo Consulatu locutus est, ut ita diceret, se, quod esset senator, quod ciuis, quòd liber, quòd uiueret, mihi acceptũ referre: quoties coniugem, quoties domum, quoties patriam uideret, toties se beneficium meum uidere. quid multa? totum hunc locum, quẽ in Aristocratia ego uarie meis orationibus, quarum tu Aristarchus es, soleo pingere, de flamma, de ferro (nosti illas ληκύθους) ualde grauiter pertexuit. proximus Pompeio sedebam: intellexi hominem moueri, utrum Crassum inire eam gratiam, quam ipse prætermisisset, an esse tantas res nostras, quæ tam libenti senatu laudarentur, ab eo præsertim, qui mihi laudem illam eo minus deberet, quòd meis omnibus literis in Pompeiana laude perstrictus esset. hic dies me ualde Crasso adiunxit: & tamen, ab illo aperte, tecte quicquid est datum, libenter accepi. ego autem ipse, Dij boni, quomodo ἀνεπερπερευσάμην nouo auditori Pompeio. si unquam mihi ἐπιχειρήματα suppeditauerunt, illo tempore. quid multa? clamores: etenim hæc erat ὑπόθεσις de grauitate ordinis, de equestri concordia, de consensione Italiæ, de immortuis reliquijs coniurationis, de uilitate, de otio. nosti iam in hac materia sonitus nostros: tanti fuerunt, ut ego eo breuior sim, quòd eos usque istinc exauditos putẽ. Romanæ autem res sic se habent. senatus ἄρειος πάγος. nil constantius, nil seuerius, nil fortius: nam cum dies uenisset rogationi ex S. C. ferendæ, concursabant barbatuli iuuenes, totus ille grex Catilinæ, duce filiola Curionis, & populum, ut antiquaret, rogabant. Piso au-

tem Conſul lator rogationis, idem erat diſſuaſor. ope-
ræ Clodianæ ponteis occuparant. tabellæ miniſtraban
tur, ita ut nulla daretur, Vti rogas. hic tibi roſtra Ca
to aduolat, conuitium Piſoni Cos. mirificum facit, ſi id
eſt conuitium, uox plena grauitatis, plena auctoritatis,
plena denique ſalutis. accedit eodem etiam noſter Hor
tenſius, multi præterea boni. inſignis uero opera Fauo
nij fuit. hoc concurſu optimatum comitia dimittũtur:
ſenatus uocatur. cum decerneretur frequenti ſenatu,
contra pugnãte Piſone, ad pedes omnium ſigillatim ac-
cidente Clodio, ut Conſules populum cohortarentur ad
rogationem accipiendam: homines ad XV. Curioni
nullum S. C. facienti aſſenſerunt: facile ex altera par-
te CCCC. affuerunt. acta res eſt. Fuſius tertium
conceſſit. Clodius conciones miſeras habebat, in qui-
bus Lucullum, Hortenſium, C. Piſonem, Meſſalam
Cos. contumelioſe lædebat, me tantum comperiſſe o-
mnia criminabatur. ſenatus & de prouincijs Præto-
rum, & de legationibus, & de cæteris rebus decerne-
bat, ut ante, quàm rogatio lata eſſet, nequid agere-
tur. habes res Romanas. ſed tamen etiam illud, quod
ego non ſperaram, audi. Meſſala Cos. eſt egregius, for
tis, conſtans, diligens, noſtri laudator, amator, imi-
tator. ille alter uno uitio minus uitioſus, quòd iners,
quòd ſomni plenus, quòd imperitus, ꝙ ἀπρακτότατος,
ſed uoluntate ita κακέκτης, ut Pompeium poſt illam
concionem, qua ab eo ſenatus laudatus eſt, odiſſe cœ-
perit. itaque mirum in modum omneis à ſe bonos alie
nauit, neque id magis amicitia Clodij adductus fecit, q̃
ſtudio perditarum rerum, atq; partium. ſed habet ſui

ſimilem in magiſtratibus, præter Fuſium, neminẽ. bonis utimur Tribunis pl. Cornuto uero pſeudoCatone. quid quæris? num ad priuata redeam? Τεῦκρις promiſſa patrauit. tu mandata effice, quæ recepiſti. Quintus frater, qui Argiletani ædificij reliquum dodrãtem emit HS DCCXXV. Tuſculanum uenditat, ut, ſi poſſit, emat Pacilianam domum. Cum Luceio in gratiam redi. uidero hominem. ualde petitur. renauabo operam. Tu, quid agas, ubi ſis, cuiuſmodi iſtæ res ſint, fac me quamdiligentiſſime certiorem. Idib. Febr. Vale.

CICERO ATTICO S.

ASIAM Quinto ſuauiſſimo fratri obtigiſſe audiſti: nõ enim dubito, quin celerius tibi hoc rumor, q̃ ullius noſtrum literæ nuntiarint. nunc, quoniam & laudis aui diſſimi ſemper fuimus, & præter cæteros φιλέλληνες et ſumus, & habemur, & multorum odia, atq; inimicitias Reip. cauſa ſuſcepimus: παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο: cu ráq;, & effice, ut ab omnibus et laudemur, et amemur. his de rebus plura ad te in ea epiſtola ſcribã, quam ipſi Quinto dabo. Tu me uelim certiorẽ facias, quid de meis mandatis egeris, atq; etiã, quid de tuo negocio: nã, ut Brũduſio profectus es, nullæ mihi abs te ſunt redditæ literæ. ualde aueo ſcire, quid agas. Idib. Mart. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAERIS ex me, quid acciderit de iudicio, quod tam præter opinionem omnium factum ſit: & ſimul uis ſcire, quomodo ego minus, quàm ſoleam, præliatus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

ſim . reſpondebo tibi ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς. Ego enim, quandiu ſenatus auctoritas mihi defendẽda fuit, ſic acriter, & uehementer prœliatus ſum, ut clamor, cõcurſusq; maxima cum mea laude fierent . quòd ſi tibi unquam ſum uiſus in Rep. fortis, certe me in illa cauſa admiratus eſſes . cum enim ille ad conciones confugiſſet, in hisq; meo nomine ad inuidiam uteretur : Dÿ immortales, quas ego pugnas, & quantas ſtrages edidi : quos impetus in Piſonem, in Curionem, in totam illam manum feci : quomodo ſum inſectatus leuitatem ſenum, libidinem iuuentutis . ſæpe, ita me Dÿ iuuent, te non ſolum auctorem conſiliorum meorum, uerum etiã ſpectatorem pugnarum mirificarum deſideraui . poſtea uero quàm Hortenſius excogitauit, ut legem de religione Fuſius Trib. pl. ferret, in qua nihil aliud à conſulari rogatione differebat, niſi iudicum genus (in eo autem erant omnia) pugnauitq; , ut ita fieret, quòd & ſibi, & aliÿs perſuaſerat, nullis illum iudicibus effugere poſſe : contraxi uela perſpiciens inopiam iudicum, neq; dixi quicq̃ pro teſtimonio, niſi quod erat ita notũ, atque teſtatum, ut non poſſem præterire. itaque ſi cauſam quæris abſolutionis, ut iam πρὸς τὸ πρότερον reuertar, egeſtas iudicum fuit, & turpitudo. id autem ut accideret, commiſſum eſt Hortenſÿ conſilio : qui dum ueritus eſt, ne Fuſius ei legi intercederet, quæ ex S. C. ferebatur, non uidit illud, ſatius eſſe, illum in infamiæ relinqui ſordibus, quàm infirmo iudicio committi : ſed ductus odio properauit rem deducere in iudicium, cum illum plumbeo gladio iugulatum iri tamen diceret. ſed iudicium, ſi quæris, quale fuerit, incredibili exi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13

tu, sic uti nunc ex euentu ab alijs, à me tamen ex ipso initio consilium Hortensij reprehendatur. nam ut reiectio facta est clamoribus maximis, cũ accusator, tanq̃ Censor bonus, homines nequissimos reijceret, reus, tanq̃ clemens lanista, frugalissimum quenque secerneret, ut primum iudices consederunt, ualde diffidere boni cœperunt: non enim unquam turpior in ludo talario cõsessus fuit. maculosi senatores, nudi equites, Tribuni non tam ærarij, ut appellantur, q̃ ærati. pauci tamen boni inerant, quos reiectione fugare ille non potuerat, qui mœsti inter sui dissimileis, & mœrentes sedebant, & contagione turpitudinis uehementer permouebantur. hic, ut quæq; res ad consilium primis petitionibus referebatur, incredibilis erat seueritas nulla uarietate sententiarum: nihil impetrabat reus: plus accusatori dabatur, quàm postulabat: triumphabat (quid quæris?) Hortensius se uidisse tantum. nemo erat, qui illum reũ, ac non millies condemnatum arbitraretur. me uero teste producto, credo te ex acclamatione Clodij aduocatorum audisse, quæ consurrectio iudicum facta sit, ut me circunsteterint, ut aperte iugula sua pro meo capite P. Clodio ostentarint. quæ mihi res multo honorificentior uisa est, q̃ aut illa, cum iurare tui ciues Xenocratem testimonium dicentem prohibuerunt, aut cum tabulas Metelli Numidici, cum hæ (ut mos est) circunferrentur, nostri iudices aspicere noluerunt. multo hæc inquam nostra res maior. itaque iudicum uocibus, cum ego sic ab his, ut salus patriæ, defenderer, fractus reus, & unà patroni omnes conciderunt. ad me autem eadem frequentia postridie conuenit, quacum abiens Consulatu

ſum domum reductus. clamare præclari Ariopagitæ ſe nō eſſe uenturos, niſi præſidio conſtituto. refertur ad conſilium: una ſola ſententia præſidium non deſiderauit. defertur res ad ſenatū: grauiſſime, ornatiſſimeq; decernitur. laudantur iudices. datur negotium magiſtratibus. reſponſurum hominem nemo arbitrabatur. ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι: ὅπως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε. noſti caluum, ex Nánneianis, illum laudatorem meū: de cuius oratione erga me honorifica ad te ſcripſeram. bi duo per unum ſeruum, & eum ex ludo gladiatorio, cō fecit totum negotium: accerſiuit ad ſe, promiſit, interceſſit, dedit. iam uero (ò Dij boni rem perditam) etiam noctes certarum mulierum, atq; adoleſcentulorum nobilium introductiones nonnullis iudicibus pro mercedis cumulo fuerunt. ita ſummo diſceſſu bonorum, pleno foro ſeruorum, XX. iudices ita fortes tamen fuerūt, ut ſummo propoſito periculo uel perire maluerint, q̄ perdere omnia. XXXI. fuerunt, quos fames magis, q̄ fama cōmouerit. quorum Catulus cum uidiſſet quēdam, quid uos (inquit) præſidium à nobis poſtulabatis? an, ne numi uobis eriperentur, timebatis? habes, ut breuiſſime potui, genus iudicij, & cauſam abſolutionis.

Quæris deinceps, qui nunc ſit ſtatus Reip. & qui meus. Reip. ſtatum illum, quem tu meo conſilio, ego diuino cō firmatum putabam, qui bonorum omnium coniunctione, & auctoritate Conſulatus mei fixus, et fundatus uidebatur, niſi quis nos Deus reſpexerit, elapſum ſcito eſſe de manibus uno hoc iudicio, ſi iudicium eſt, triginta homines populi R. leuiſſimos, ac nequiſſimos numulis acceptis ius, & fas omne delere; & quod omnes non mo=

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.2.13